

Kijk Kunst

Docentenhandleiding

Inhoud

- Inleiding
- Lessenschema
- Achtergrondinformatie Amersfoort-in-C
- Les 1. Kunst kijken in de klas
- Les 2. Kunst kijken in het museum
- Les 3. Kunst maken in de klas

Inleiding

Het project Kijk, kunst! nodigt leerlingen uit goed te kijken naar kunstwerken en deze te onderzoeken met behulp van prikkelende vragen. Vragen die aanspraak doen op de zintuigen, de verbeelding en bestaande voorkennis/ervaringen van de kinderen.

Het project bestaat uit een variatie aan kijkopdrachten op het digibord (in de vorm van de Cultuursnack), een museumbezoek aan Museum Flehite of het Mondriaanhuis en laagdrempelige beeldende lessen als verwerking op school. Want na het zien van zoveel materialen, kleuren, vormen en technieken krijgen kinderen vanzelf zin om beeldend aan de slag te gaan en is het voor de docent eenvoudig om deze lessen te geven!

Leerdoelen:

Leerlingen ontdekken dat

- goed kijken, vragen stellen en nadenken kennis oplevert,
- de enorme variatie in de beeldende kunst,
- verschillende soorten kunstwerken in Amersfoortse musea

Leerlingen oefenen in

- observeren, kritisch denken, gedachten onder woorden te brengen, natekenen en verbeelden.

Leerlingen leren

- over verschillende soorten materialen en technieken in beeldende kunst,
- over de beeldaspecten: licht, kleur, ruimte, vorm, structuur en compositie,
- over verschillende genres in de schilderkunst: portret, stillevens, landschap, stadsgezicht etc.
- over Amersfoortse kunstenaars als Piet Mondriaan en Matthias Withoos.

Aansluiting bij de kerndoelen

Kunstzinnige oriëntatie

- 54. Leerlingen leren **beelden**, muziek, **taal**, **spel** en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
- 55. Leerlingen leren reflecteren op eigen werk en dat van anderen.
- 56. Leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

Nederlands

- 2. Leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.
- 3. Leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief op opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

- 12. Leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder woordenschat vallen ook begrippen die het voor leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

Aansluiting bij 21ste eeuwse vaardigheden

Tijdens dit project ontwikkelen leerlingen 21ste eeuwse vaardigheden: communicatie, kritisch denken, creatief denken, sociale en culturele vaardigheden, informatievaardigheden en samenwerken.

Schema

Vorbereidend - Kunst kijken in de klas

4 x 15 minuten

Als voorbereiding worden in te klas vier of meer kunstwerken van de Cultuursnack bekeken op het digibord en besproken met de leerlingen.

Museumbezoek - Kunst kijken in het museum

90 minuten

In het museum krijgen de leerlingen een interactieve rondleiding en een tekenles.

Verwerkend - Kunst maken in de klas

Tijdsduur is afhankelijk van de activiteit

Beeldende opdrachten die aan de kunstwerken van de Cultuursnack gekoppeld zijn.

Praktisch

Ter voorbereiding van het museumbezoek

Maak een afspraak met het museum van uw keus, zie ook de informatie over de musea hieronder.

Vraag ouders om hulp zodat u tenminste met twee begeleiders naar het museum komt.

Foto door Cees Wouda

Achtergrond Amersfoortse Musea

Museum Flehite:

Museum Flehite vertelt het verhaal van de geschiedenis van Amersfoort en omgeving. De totale collectie van Museum Flehite omvat 24.000 voorwerpen, schilderijen, tekeningen en prenten, voorwerpen van zilver, hout, ijzer, papier of kunststof, kostbaar of eenvoudig.

Het oudste object is een mesje van vuursteen van circa 40.000 voor Chr. Er is een verzameling urnen uit de grafheuvels op de Leuserheide, een stadszegel met de beschermheilige Sint Joris erop, een pelgrimsteken met het Mariamirakel, een gildekist van de schoenlappers, een portret van de Leendert Nicaciusz de held die de Lieve Vrouwetoren van brand redde enzovoort.

Samen illustreren deze objecten de geschiedenis van Amersfoort en omgeving.

In de tentoonstelling staat een prachtige maquette van Amersfoort in haar hoogtijdagen en overal wordt gebruikt gemaakt van moderne middelen om de verhalen bij de objecten te ontsluiten.

Voor dit project is een keuze gemaakt uit de beeldende kunst.

Mondriaanhuis:

Het geboortehuis van Piet Mondriaan vertelt het levensverhaal van de eigzinnige pionier van abstracte kunst. Hoe ontwikkelde de kunstenaar zich in de loop der jaren? Het museum toont een selectie van Mondriaans vroege werken, toen hij nog figuratief te werk ging. Ook wordt zichtbaar wat er veranderde nadat Mondriaan naar Parijs vertrok - zijn atelier in de Franse hoofdstad is op ware grootte nagebouwd in het Mondriaanhuis. Video-installaties tonen hoe Mondriaans stijl zich via de vroege landschappen en de kleurrijke zeegezichten ontwikkelde tot de karakteristieke abstracte wereld. In zijn laatste levensjaren in New York, waar Mondriaan als het ware opnieuw begon – bevrijdde hij zich van de zwarte lijnen en werd zijn werk veel dynamischer. De innovatieve New York-zaal laat Mondriaans droomwereld zien, waar zijn werk, de stad New York en zijn favoriete muziek in een audiovisueel spektakel samensmelten.

Vorbereidend Kunst kijken in de klas

Activiteit: Vier kunstwerken bekijken op het digibord en bespreken met de Cultuursnack.

Doel: Leerlingen ontdekken de enorme variatie in de beeldende kunst, leren over vormgevingsaspecten, genres en manieren van werken van kunstenaars.

Duur: 4 x 15 minuten. Elk kunstwerk duurt ongeveer 15 minuten.

Organisatie: Klassikaal

Benodigheden: klik op onderstaande link
<https://cultuursnack.nu/website/menukaart.asp?id=29>

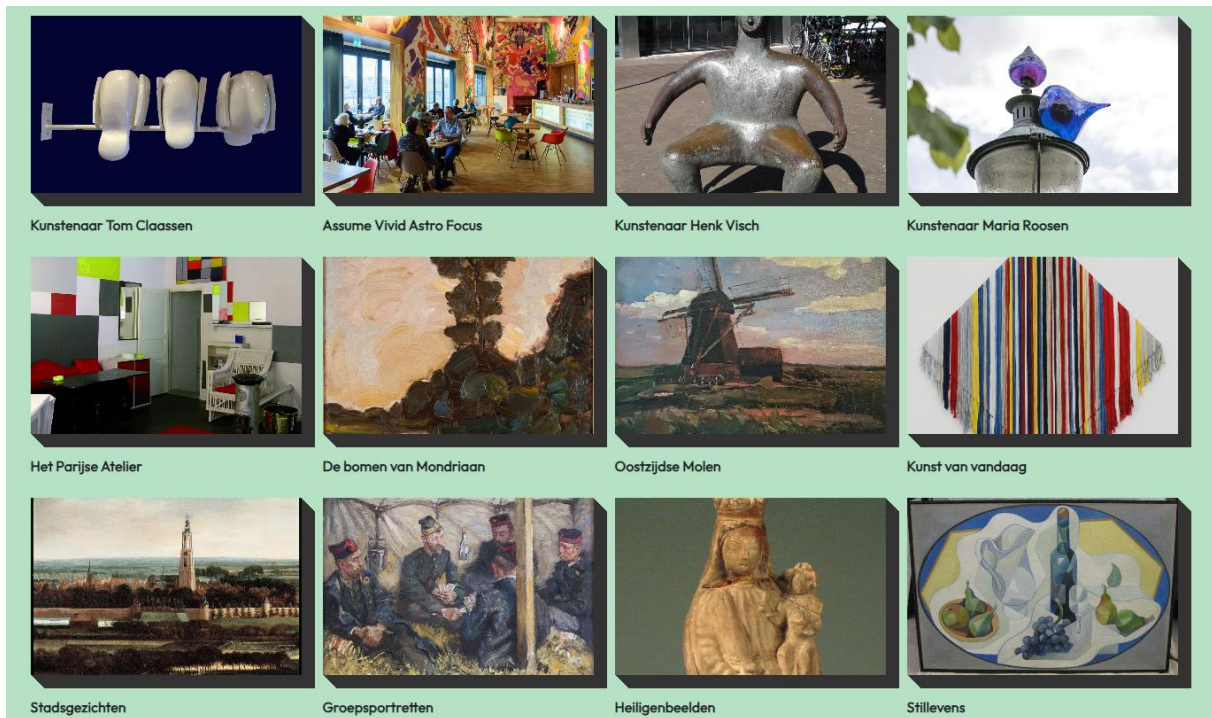
Vorbereiding: Bekijk de kunstwerken, behandel tenminste één werk van het museum dat je gaat bezoeken.

Cultuursnack

Bespreek met de leerlingen vier of meer kunstwerken van de Cultuursnack. Het bespreken van één kunstwerk duurt ongeveer 15 minuten en staat geheel op zichzelf. Het kan dus gemakkelijk kort aan het eind van de dag of tussen twee lessen door gedaan worden.

Behandel sowieso vier kunstwerken, waarvan tenminste één kunstwerk van het museum waar je met de groep naar toe gaat, zodat de leerlingen deze herkennen in het museum en verschil tussen een afbeelding van een kunstwerk en het kunstwerk in-het-echt ervaren. Op de volgende pagina staat een overzicht van de werken die horen bij het museum.

Museum Flehite (onderste vier):

Stadsgezichten: Gezicht op Amersfoort, 1671, Matthias Withoos

Groepsportretten: Belgische soldaten, 1914, Jan Hoynk van Papendrecht

Heiligenbeelden: Mariabeeldje, 16de eeuw, maker onbekend

Stillevens: Stilleven met druiven en wijnfles, 1930, Albert Fiks

Mondriaanhuis (middelste vier):

Het Parijse Atelier: Reconstructie van het Parijse atelier van Piet Mondriaan

De bomen van Mondriaan

Oostzijdse Molen

Kunst van vandaag: Victory Boogiewoogie, 1942-1944, Piet Mondriaan

Kunsthall Kade (bovenste vier):

Kunstenaar Tom Claassen: Udense Vogels, 2010, Tom Claassen

Assume Vivid Astra Focus: Antes vulgar agora fi no, 2014, avaf

Kunstenaar Henk Visch: Op schoot in Amersfoort, 2003, Henk Visch

Kunstenaar Maria Roosen: Museumlint, 2012, Maria Roosen

Museumbezoek: Kunst kijken in het museum

Activiteit: Interactieve rondleiding bij de kunstwerken en tekenworkshop.

Doel: Leerlingen zien verschillende kunstwerken, geven zelf betekenis en leren over de materialen, technieken en beeldaspecten van de kunstwerken. Leerlingen observeren en verbeelden de werkelijkheid met houtskool.

Duur: 90 minuten

Vorbereiding: Verdeel de groep vast in twee groepen. De groep wordt in het museum in twee groepen verdeeld. Elke groep krijgt een interactieve rondleiding en tekenworkshop, halverwege de excursie wordt er geruild van activiteit.

Interactieve rondleiding

In de interactieve rondleiding gaat de rondleider in gesprek met de leerlingen over de kunstwerken. De selectie van de kunstwerken is toegespitst op leerlingen van 7 t/m 10 jaar. Kinderen worden gestimuleerd goed te kijken. Het gesprek kan gaan over de afbeelding, eigen beleving van het kunstwerk, kleur, licht-donker, compositie, materialen en technieken.

Voorbeelden van vragen:

- Welk kunstwerk zou je aan iemand geven om deze persoon op te vrolijken?
- Welk kunstwerk bestaat uit de meeste verschillende materialen?
- Welke gereedschappen en apparaten heeft de kunstenaar gebruikt bij dit kunstwerk?
- Wat is de beste plek om dit kunstwerk te bekijken?
- Als er een ansichtkaart van dit kunstwerk gemaakt zou worden. Welk stukje zou je daarvoor uitkiezen?

Tekenworkshop

Tijdens de workshop oefenen leerlingen in het natekenen van voorwerpen of stadsgezichten, afhankelijk van de locatie en de weersomstandigheden. Hiermee sluit de workshop aan bij het stadsgezicht en het stilleven in de Cultuursnack.

Aan de hand van tekeningen en schetsen van kunstenaars leren kinderen wat schetsen is: zoeken naar de vorm. Ze maken met houtskool één of meer schetsen.

Verwerking: Kunst maken in de klas

Bij de kunstwerken van de Cultuursnack zijn 11 beeldende opdrachten ontwikkeld voor in de klas. De opdrachten duren 30 tot 60 minuten. Sommige opdrachten zijn gericht op een resultaat, andere zijn gericht op de creativiteitsontwikkeling van kinderen of op het vinden van slimme technische oplossingen.

Bij elke opdracht wordt de moeilijkheidsgraad aangegeven:

* = Is goed te doen voor kinderen in groep 4, 5 en 6.

** = Is goed te doen vanaf groep 6.

---

*Teken een stadsgezicht ***

Activiteit: Een stadgezicht schetsen.

Doel: Oefenen in schetsen.

Duur: 45 minuten.

Organisatie: Klassikaal en individueel.

Benodigheden: Tekenbordjes, tekenpapier, potloden, gum en puntenslijper.

Vorbereiding: Bepaal een goede buitenlocatie en check het weerbericht.

- Bekijk en bespreek cultuursnack **Stadsgezichten**.
- Ga naar een plek waar de hele groep veilig zittend een schets kan maken. Een park met uitzicht op bebouwing, bijvoorbeeld. Park Randenbroek, Park Schothorst, Juliana van Stolberg, Casper van Wittelplantsoen, Park bij Emiclaer, de Wagenwerkplaats.
- Laat leerlingen een stukje kiezen dat ze willen tekenen. Kiezen is gemakkelijk als ze tussen hun handen door kijken en zo een kader maken.
- Liever één gebouw of een detail dan verschillende gebouwen achter elkaar, dat is voor veel leerlingen te complex.

*Knip een stilleven **

Activiteit: Een stilleven maken van gekleurd papier.

Doel: Oefenen in het maken van vormen en een compositie.

Duur: 45 minuten.

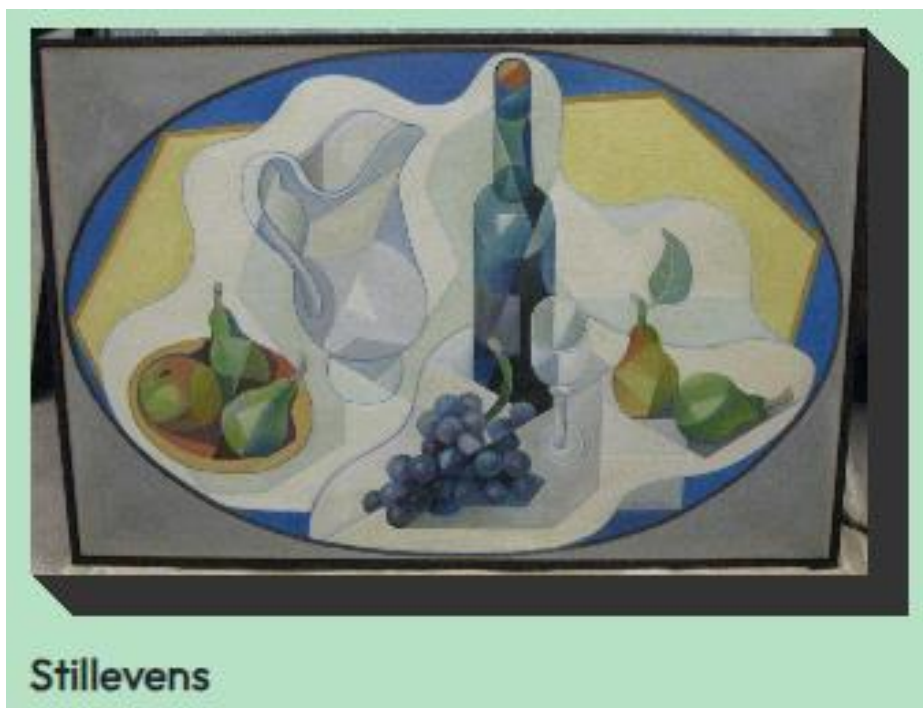
Organisatie: Klassikaal en in tweetallen.

Benodigheden: Scharen, lijm, gekleurde ondergrond A3, verschillende soorten gekleurd papier 80 gram, papier met een patroon kan ook leuk zijn.

Voorwerpen die als voorbeeld gebruikt kunnen worden: een fles, kan, schaal, kopje, fruit etc.

Vorbereiding: Knip 10 verschillende vormen van voorwerpen uit gekleurd papier.

- Bekijk en bespreek het Cultuursnack **Stillevens**.
  - Laat de 10 vormen zien die je hebt uitgeknipt en laat twee kinderen daar om de beurt een compositie mee maken. Daag ze uit om onverwachte combinaties te maken.
  - Verdeel de kinderen in tweetallen.
  - Laat elk tweetal uit het gekleurde papier tenminste tien verschillende vormen knippen waarin voorwerpen herkenbaar zijn. Bijvoorbeeld fruit, serviesgoed, bestek, dieren, planten, bloemen, speelgoed etc. Ze vouwen het papier dubbel zodat elke vorm twee keer geknipt wordt.
  - Elk kind kiest een gekleurde ondergrond en hierop maken ze tenminste vijf verschillende composities.
- Loop rond om de composities te bekijken. En stimuleer de kinderen ze ook aan elkaar te laten zien.
- Per tweetal kiezen ze de meest verschillende composities uit en die plakken ze op.
  - Hang de stillevens naast elkaar op in de klas.

*Bedenk een groepsportret 1 **

Activiteit: Een originele klassenfoto maken.

Doel: Oefenen in creatief denken.

Duur: 35 minuten en 10 minuten.

Organisatie: Klassikaal en in groepjes.

Benodigheden: Camera of mobiel. Een collega of stagiair die de foto kan maken.

Vorbereiding: Zoek een klassenfoto op. Liefst een van onbekende kinderen. Digitaliseer de klassenfoto, zodat deze op het digibord getoond kan worden.

Deel 1: Idee bedenken (35 minuten)

- Bekijk en bespreek Cultuursnack **Groepsportretten**.
- Bespreek de klassenfoto aan de hand van de volgende vragen:
  - Wat gebeurt er in deze afbeelding?
  - Waaraan kun je dat zien?
  - Kunnen we nog meer ontdekken?
- Laat de kinderen tot de conclusie komen dat dit overduidelijk een klassenfoto is. Laat ze dan zo exact mogelijk opnoemen wat bij elke klassenfoto hetzelfde is. (Bijna alle kinderen poseren en kijken in de lens, alle kinderen hebben andere kleren, je ziet iedereen van de voorkant, alle klassenfoto's zijn liggend etc.)
- Maak groepjes van ongeveer vijf leerlingen.
- Elke groepje bedenkt een andere manier om een klassenfoto te maken. Het moet wel uitvoerbaar zijn op school of in de buurt van de school. (In ongeveer 10 minuten.)
- De groepjes presenteren hun idee, samen wordt gestemd welk idee uitgevoerd gaat worden.

Deel 2: Idee uitvoeren (10 minuten)

- Afhankelijk van de voorbereiding kan de foto meteen of later gemaakt worden.
- Print de foto uit en hang hem op in de klas.

Groepsportretten

*Teken een (-groeps)portret 2 ***

Activiteit: Een portret maken van een ander kind.

Doel: Oefenen in observeren en natekenen van een gezicht.

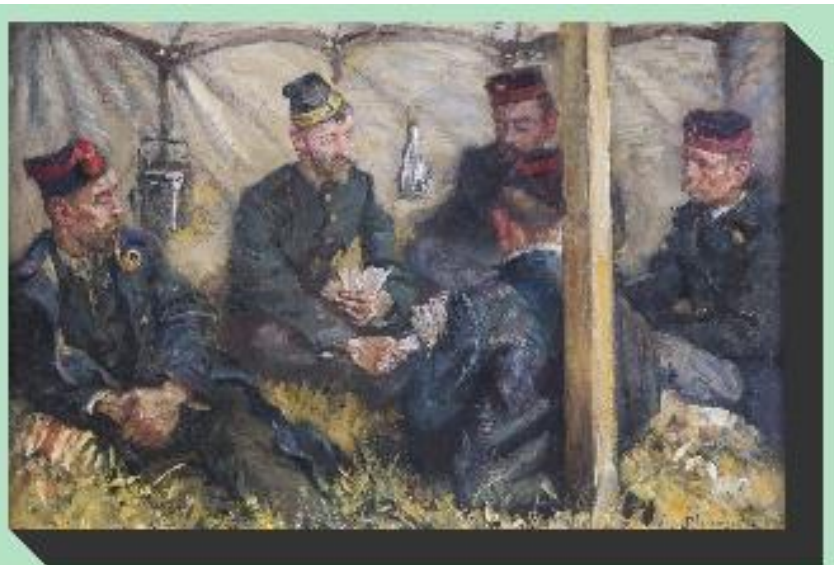
Duur: 45 minuten.

Organisatie: Klassikaal, in tweetallen of individueel.

Benodigheden: Spiegels (liefst een die zelfstandig op de tafel kan staan), papier, potlood, gum, puntenslijpers.

Vorbereiding: Snij papier op een formaat A5.

- Bekijk en bespreek Cultuursnack **Groepsportretten**.
- Klik op een aantal portretten om goed de verhoudingen in het gezicht te bestuderen.
- En bekijk het filmpje op de een-na-laatste slide.
- Laat de kinderen nu een portret tekenen van het kind tegenover hem/haar. Of laat de leerlingen zelf duo's maken.
- Stimuleer ze om de nadruk te leggen op iets dat kenmerkend is voor het kind: een kuifje, het gezicht een beetje scheef, donkere wenkbrauwen, een capuchon, kraag of kettinkje.
- Als de portretten klaar zijn kunnen ze worden uitgeknipt en op een vel worden geplakt, zodat er een groepsportret ontstaat.

Groepsportretten

*Klei een beeld ***

Activiteit: Een heiligenbeeld of miniatuur standbeeld kleien.

Doel: Oefenen in uitdrukking van materialen en vormen in klei.

Duur: 60 minuten.

Organisatie: Individueel.

Benodigheden: Klei: grove chamotte, een klein stuk fijne chamotte in een afwijkende kleur, boetseerspatels.

Vorbereiding: Snij de klei in stukken met een ijzerdraad, snij per tafelgroepje een stuk klei in de afwijkende kleur.

- Bekijk en bespreek Cultuursnack **Heiligenbeelden**.
- Bekijk en bespreek met de leerlingen hoe de kunstenaars met klei of andere materialen de stof hebben nagebootst. Wijs ze op de plooien, het vallen van de stof over de lichaamsdelen en hoe reliëf, structuren en details gemaakt kunnen worden.
- Deel de klei uit en laat de leerlingen een eigen heiligenbeeldje maken.
- Mocht het niet bij de school passen om een heiligenbeeldje te maken, dan kunnen leerlingen ook een miniatuur standbeeld maken. Bijvoorbeeld van iemand waarvan ze vinden dat hij of zij een standbeeld verdient!

